

Kennis- en
Adviescentrum
Dierplagen

Geelpoothoornaar

Stappenplan
gemeenten

Versie 1.0 | 26-05-2026

Disclaimer

De inhoud van dit stappenplan is met zorg samengesteld, gebaseerd op de op het moment van verschijnen bekende relevante informatie. Het stappenplan dient alleen als geheel gepubliceerd te worden en uitsluitend na schriftelijke toestemming van het KAD. Overname van gedeelten van dit stappenplan is niet toegestaan. Hoewel de in dit document gestelde feiten en verstrekte meningen als juist worden verondersteld, aanvaardt het KAD geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade in welke mate dan ook.

Algemeen

Geelpoothoornaar (*Vespa velutina* (Lepeletier))

De geelpoothoornaar is een invasieve wespensoor uit de orde der vliesvleugeligen (Hymenoptera) en behoort tot de familie van de ploovleugelwespen (Vespidae). Deze wespensoor heeft zich de afgelopen jaren vanuit Zuid-Europa sterk uitgebreid en komt inmiddels voor in onder andere Frankrijk, België, Groot-Brittannië en Duitsland. Ook in Nederland is de geelpoothoornaar sinds de eerste vondst in 2017 uitgegroeid tot een gevestigde soort, met een duidelijke toename van waarnemingen in zowel stedelijk als landelijk gebied door het hele land.

Uiterlijke kenmerken

De geelpoothoornaar is goed te onderscheiden van de Europese hoornaar en andere wespensoor. Hij heeft een volledig zwart borststuk en grotendeels zwarte poten met opvallend geelgekleurde uiteinden. Het achterlijf toont één smalle en één bredere gele band. Werksters bereiken doorgaans een lengte van 1,7 tot 2,4 centimeter en zijn daarmee iets kleiner dan de Europese hoornaar (*Vespa crabro*).

Figuur 1: links de donkergekleurde geelpoothoornaar, rechts de geel en roodbruine Europese hoornaar. Foto's zijn niet op dezelfde schaal, in werkelijkheid is de geelpoothoornaar vaak iets kleiner dan de Europese.

Leefwijze en ontwikkeling

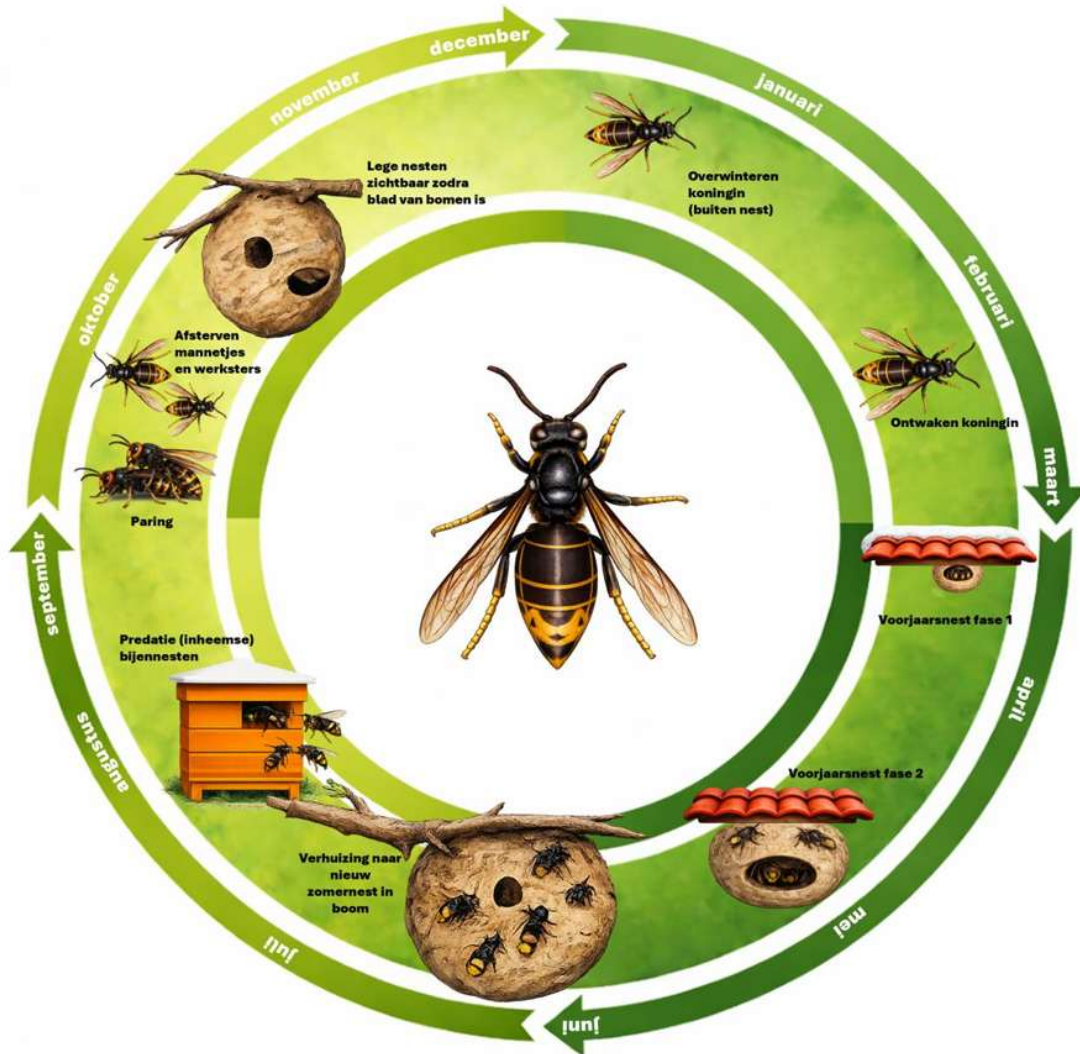
De levenscyclus (zie ook figuur 2) lijkt in het begin van het jaar op die van andere sociale wespen. In het voorjaar sticht een overwinterde koningin een zogenaamd voorjaarsnest met de eerste werksters. Rond juni, wanneer het nest te klein wordt voor de vele hoornaars of de locatie onvoldoende geschikt wordt, verplaatst de kolonie zich naar een nieuwe plek om het zomernest te bouwen. Deze worden aan takken hoog in boomtoppen gebouwd en hangen vrij in de lucht. Deze nesten kunnen tot 80 centimeter doorsnee bereiken en huisvesten soms meer dan duizend hoornaars.

Larven worden (net als bij andere sociale wespen) gevoed met eiwitrijk voedsel, voornamelijk andere insecten. De volwassen dieren voeden zich hoofdzakelijk met koolhydraten, zoals nectar. In september verschijnen de mannetjes; een maand later volgen de jonge koninginnen.

Geelpoothoornaar

Stappenplan gemeenten

Na de paring zoeken de bevruchte koninginnen een beschutte overwinteringsplek. De rest van het volk sterft in de herfst af, nesten overwinteren dus niet.

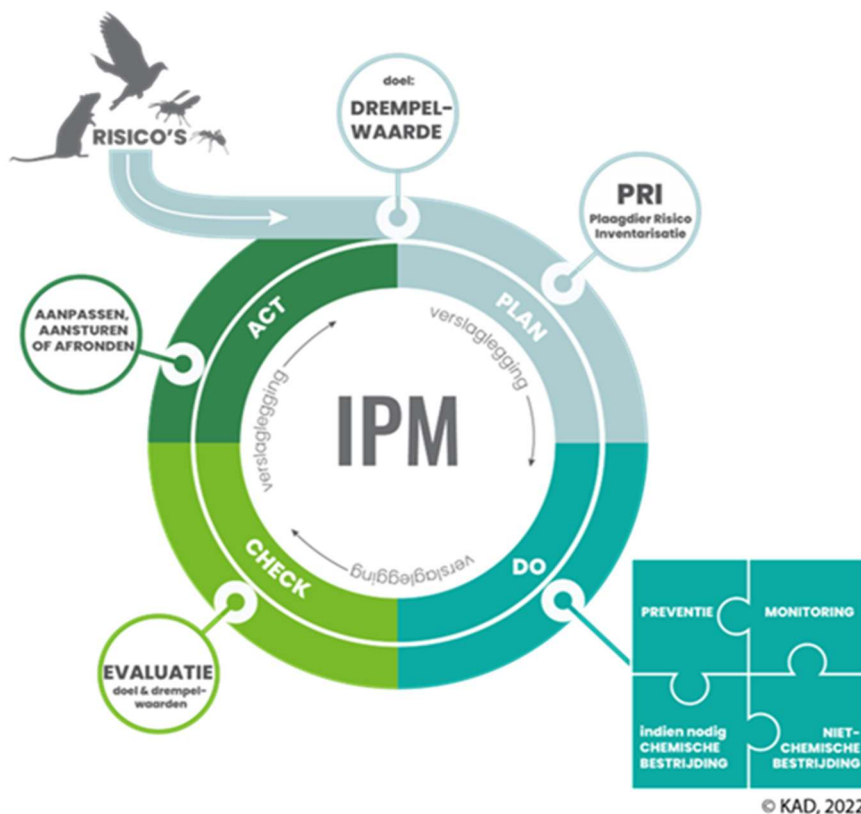

Figuur 2: Levenscyclus geelpoothoornaar in beeld

Inleiding Integrated Pest Management (IPM)

Plagdieren van algemeen belang raken vrijwel alle onderdelen van een gemeente. Bekende voorbeelden hiervan zijn de bruine rat en eikenprocessierupsen. De geelpoothoornaar vormt daarop inmiddels helaas geen uitzondering meer. Om invasieve soorten als deze op een verantwoorde manier te beheren en beheersen, is vroegtijdige en gezamenlijke preventie essentieel. De realiteit is dat de geelpoothoornaar voorlopig niet uit Nederland zal verdwijnen; we moeten dus leren omgaan met zijn blijvende aanwezigheid. Binnen Integrated Pest Management (IPM) benaderen we dit vanuit een breed, samenhangend perspectief. Integrated Pest Management (IPM) is een begrip dat vele definities kent. IPM definiëren we binnen plaagdierbeheer- en beheersing als: *‘De implementatie van de juiste, duurzame populatiebeheermaatregelen, gebaseerd op een vooraf bepaalde drempelwaarde en op de biologie en leefwijze van de betreffende organismen en hun relatie met de omgeving.’*

Een IPM-werkwijze vraagt om het opstellen van verwachtingen (of een drempelwaarde) met een plan met daarin een overzicht van de verschillende maatregelen die genomen worden in verschillende situaties. Zo ligt er bijvoorbeeld al een plan klaar voor wanneer de populatie onverwacht groeit (of krimpt) en is men altijd voorbereid op deze verandering. Omdat hier vaak verschillende stakeholders bij betrokken zijn is samenwerking van groot belang. Wanneer samenwerking tussen betrokkenen in de leefomgeving ontbreekt, of slechts gedeeltelijk aanwezig is, krijgt de geelpoothoornaar alle ruimte om zich verder te verspreiden en in aantal toe te nemen, met de bekende risico's als gevolg.

Figuur 3: De PDCA-cirkel voor Integrated Pest Management

De cyclus binnen de IPM-werkwijze bestaat uit het opstellen van een drempelwaarde, het uitvoeren van een Plaagdier Risico Inventarisatie (PRI) en opstellen van een beheersplan aan de hand van de bevindingen, het uitvoeren van maatregelen in het beheersplan, het evalueren van de resultaten van de genomen maatregelen, en het aanpassen van het beheersplan als dit nodig blijkt te zijn (zie ook figuur 3).

De risico's en opstellen van de drempelwaarde

De biologie en leefwijze van de doelsoort(en) bepaalt in grote mate welke risico's deze met zich meebrengen in relatie tot het doel (omgeving) en de doelstelling. Deze doelstelling noemen we ook wel drempelwaarde of acceptatiegrens.

Deze drempelwaarde kan omschreven worden in:

- ▶ Een getal of aantallen;
- ▶ Een beschrijving van wat niet geaccepteerd wordt en dus leidt tot mogelijke ongewenste plaagdruk.

De risico's inventariseren in een Plaagdier Risico Inventarisatie

Om de risico's met betrekking tot plaagdieren in relatie tot de doelomgeving(en) te inventariseren moet er informatie verzameld worden.

Welke risico's kunnen we in kaart brengen die in relatie staan met de doelsoort.

Zijn alle risico's in kaart gebracht, dan kunnen er per onderdeel bijvoorbeeld risicolabels aan gehangen worden.

De puzzelstukjes van IPM - Monitoring, preventie, en bestrijding

Als we weten wat wenselijk is (lees drempelwaarde of acceptatiegrens) en welke de risico's er aanwezig zijn, kunnen er plannen van aanpak gemaakt worden voor een integrale borging van doelsoortbeheersing, mede gebaseerd op de geïnterviewde risico's. Dit is een puzzel waarbij verschillende aspecten (monitoring, preventie, en bestrijding) op elkaar aan dienen te sluiten, en deze schudden we daarom niet zomaar uit de mouw.

Om een plan van aanpak op te kunnen stellen is er minimaal enige aanwezige basiskennis noodzakelijk. Vervolgens zal er afhankelijk van de casus altijd één of meerdere specialisten bij betrokken moeten zijn.

Het evalueren van de doelstellingen

Voor een effectief IPM-systeem is het evalueren van de genomen stappen en het opgestelde beheersplan een vereiste. Wanneer en hoe vaak men evalueert hangt helemaal van de casus af en is vastgelegd in het beheersplan. Tijdens deze evaluatie komen knelpunten en verbeteringen, maar ook successen en vervolgstappen aan bod. Aan de hand van de besluiten/voorstellen uit deze evaluatie wordt het beheersplan aangepast om nog beter aan te sluiten op de situatie waarvoor deze opgesteld is.

Geelpoothoornaar

Stappenplan gemeenten

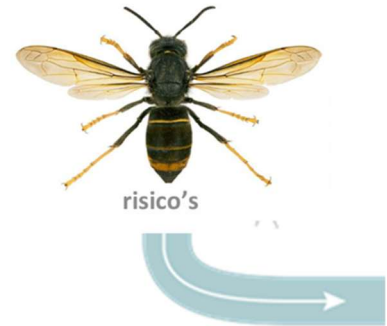
Kennis- en
Adviescentrum
Dierplagen

Na de laatste stap is de IPM-cirkel rond. Was het een eenmalige klus, dan is deze stap de afronding van het geheel. Bij continue borgingsprocessen sturen we aan, passen we aan en voeren deze door in het geheel van het preventie beheersplan.

Alle onderdelen van deze IPM-cirkel worden hierna als preventief beheervoorbeeld uitgewerkt voor de geelpoothoornaar, maar dezelfde werkwijze kan toegepast worden op allerlei plaagdiersoorten.

Geelpoothoornaars en IPM

1. De risico's

Ecologische en maatschappelijke risico's

De geelpoothoornaar vormt in de eerste plaats een ecologisch risico doordat de jacht op andere insecten en de voorkeur voor (honing)bijen. Gemiddeld bestaat ongeveer 37% van het dieet uit honingbijen; in stedelijke gebieden kan dit oplopen tot ongeveer 65%. De soort kan bijenkasten met verzwakte bijenvolken binnendringen en deze leegroven. Dit heeft directe gevolgen voor imkers, maar ook voor de bredere bestuivingsfunctie in stedelijke en landelijke ecosystemen.

Voor mensen vormt de geelpoothoornaar geen groter gevaar dan de Europese hoornaar. Omdat nesten hoog in bomen hangen, is de kans op verstoring hiervan (en dan daarmee de agressie van de kolonie aanwakkeren) kleiner. Wel worden er steeds meer nesten in stedelijke omgeving aangetroffen, waardoor het ontmoeten van werksters zeker toeneemt. Steken worden doorgaans pijnlijker ervaren dan bij een limonadewesp door de relatief lange angel die dieper in de huid kan dringen. Ook vergroot dit de kans dat het gif in bloedbanen terechtkomt.

Bij een allergische reactie kan het toedienen van een adrenaline-auto-injector (Epipen) noodzakelijk zijn. Een Epipen is echter geen tegengif. Na toediening blijft medische opvolging altijd noodzakelijk. Bel bij twijfel altijd 112.

2. Drempelwaarden

Risico's en gemeentelijke drempelwaarden

Net als bij andere plaagsoorten is het noodzakelijk om voor de geelpoothoornaar een gemeentelijke drempelwaarde vast te stellen: een duidelijk omschreven grens voor wat binnen de lokale leefomgeving als acceptabel wordt geacht. Deze drempelwaarde vormt een toetsingskader voor de uitvoeragenda's van alle betrokken stakeholders en bepaalt wanneer preventieve of beheersmaatregelen noodzakelijk zijn.

Bij de bepaling van deze drempelwaarde spelen zowel ecologische als maatschappelijke risico's een rol. De besluitvorming dient altijd plaats te vinden binnen de kaders van de geldende wet- en regelgeving, waaronder de Europese Unielijst voor invasieve exoten en de verplichtingen die daaruit voortvloeien.

Voor een integrale en verantwoorde borging van deze soort in de gemeentelijke leefomgeving moeten in elk geval de volgende risicovraagstukken worden beoordeeld:

Rol van de provincie

Vaststellen welke taken, verantwoordelijkheden en maatregelen de provincie uitvoert op het gebied van preventie en bestrijding binnen de betreffende gemeente.

Verdeling van verantwoordelijkheden binnen het grondgebied

In kaart brengen welke gebieden onder provinciale verantwoordelijkheid vallen en welke onder verantwoordelijkheid van de gemeente, zodat helder is wie optreedt bij meldingen of nestvondsten.

Gemeentebrede drempelwaarde

Een goed onderbouwde, algemeen geldende drempelwaarde formuleren die aansluit bij de lokale leefomgeving, bestuurlijke prioriteiten en maatschappelijke verwachtingen.

Gebied specifieke drempelwaarden

Vaststellen van specifieke drempelwaarden per gebiedstype, bijvoorbeeld voor risico geclassificeerde zones zoals stedelijke centra, agrarisch overgangsgedebied of locaties met imkerijactiviteiten.

3. De risico's inventariseren

Afwegingskader voor bestrijding van de geelpoothoornaar in woonwijken en stedelijke leefomgevingen

De aanpak van de geelpoothoornaar binnen de bebouwde kom vraagt om een zorgvuldige afweging tussen ecologische belangen, wettelijke verplichtingen, veiligheid van bewoners en uitvoerbaarheid. De geelpoothoornaar staat op de Europese Unielijst voor invasieve exoten. Dit betekent dat bezit, handel, transport, kweek en import van deze soort verboden zijn. Ook betekent dit een wettelijke verplichting tot beheer.

In Nederland ligt de primaire verantwoordelijkheid voor beheersmaatregelen bij de provincies. Gemeenten wordt daarom geadviseerd om bij signalering, nestvondsten of meldingen altijd contact op te nemen met de betreffende provincie voor actueel beleid, uitvoeringsrichtlijnen en eventuele subsidieregelingen.

Het volgende afwegingskader ondersteunt gemeenten om tot een consistente beslissing te komen over wanneer optreden noodzakelijk is en welke maatregelen gerechtvaardigd zijn.

Wettelijke en bestuurlijke kaders

- ▶ **Europese verplichting (Unielijst invasieve exoten)**
 - Beheermaatregelen moeten gericht zijn op het voorkomen van verdere vestiging en uitbreiding.
 - Gemeenten mogen nooit handelen in strijd met provinciaal beleid.

- ▶ **Provinciale rol**
 - Altijd eerst vaststellen welke beheertaken, subsidieregelingen of uitvoeringsprotocollen de provincie hanteert.
 - Nagaan of de provincie zelf bestrijding uitvoert binnen de bebouwde kom of dit overdraagt aan gemeenten, imkerverenigingen of gespecialiseerde uitvoerders.

- ▶ **Gemeentelijke verantwoordelijkheid**
 - Gemeenten zijn eindverantwoordelijk voor openbare orde, leefomgeving en veiligheid binnen de bebouwde kom.
 - Optreden is gerechtvaardigd wanneer een nest of activiteit risico vormt voor bewoners, publieke ruimte of bestuivingsbelangen.

Risicoclassificatie van de locatie

De aard en urgentie van bestrijding hangen sterk samen met waar de geelpoothoornaar zich bevindt.

- ▶ **Laag risico** (monitoren, geen directe actie)
 - Hooggeplaatste nesten (>10 meter) op ruime afstand van woningen, scholen, speelplekken of voetpaden.
 - Weinig vliegactiviteit; geen aanwijzingen voor gevaarlijke situaties.
 - Afstand tot imkerijen >500 meter en geen aanwijzingen voor door predatie veroorzaakte schade.

- ▶ **Middel risico** (monitoring, risico-beperkende maatregelen, provinciale melding verplicht)
 - Nesten in bomen binnen woonstraten, maar zonder directe risico's voor menselijke activiteit.
 - Regelmatige waarnemingen in tuinen of lage vliegroutes door drukke straten.
 - Nestlocaties in de nabijheid van imkerhouders of kwetsbare bestuivingsgebieden.

- ▶ **Hoog risico** (optreden noodzakelijk (in overleg met provincie))
 - Nesten op of nabij publieke gebruikspots: speeltuinen, schoolpleinen, terrassen, entreeruimtes, galerijen, binnentuinen, portieken.
 - Nesten in schuren, schuurtjes, daken of spouwmuren van woningen.
 - Nesten op hoogtes <5 meter in drukke woonomgeving.
 - Direct gevaar door agressief gedrag of veel vliegactiviteit rondom bewoners.
 - Bedreiging van imkeractiviteiten of grootschalige bestuivingsfunctie.

Afweging veiligheid, ecologie en uitvoerbaarheid

- ▶ **Veiligheid bewoners**
 - Bij hoog risico altijd prioriteit geven aan bescherming van bewoners bij schoollocaties, zorginstellingen, kinderdagverblijven en seniorencomplexen.
 - Bij allergierisico's (gedocumenteerde casus of signalen uit de wijk) versneld optreden.

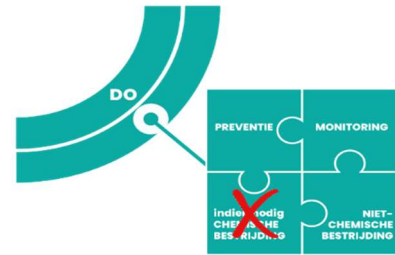
- ▶ **Ecologische belangen**
 - Overweging: een nest verwijderen helpt alleen wanneer de gemeente het gebied opvolgend monitort en aanvullende nesten bestrijdt.
 - Grote nesten laat in het seizoen (oktober-december) vernietigen heeft nauwelijks tot geen effect op populatiereductie; beheer vroeg in het seizoen is effectiever.

- ▶ **Technische en uitvoeringsvoorwaarden**
 - Verwijdering uitsluitend door vakbekwame bestrijders.
 - Veiligheidszone instellen bij lage nesten of nestverwijdering.
 - Afstemming met imker uit omgeving bij verhoogd risico op kolonieschade.

4. Het plan van aanpak

Plan van Aanpak – Preventie, Monitoring en Bestrijding

Het plan van aanpak beschrijft de volledige werkwijze voor de gemeente om de geelpoothoornaar binnen de gemeentelijke grenzen op een veilige, zorgvuldige en juridisch verantwoorde manier te beheersen. De beschreven processen volgen de IPM-systematiek en omvatten preventie, monitoring, risicobeoordeling en bestrijding. Elk procesonderdeel geeft duidelijk aan welke stakeholder verantwoordelijk is voor welke taak, met speciale aandacht voor de afstemming met provincie, uitvoerende partners en bewoners.

▶ **Preventie**

Preventie richt zich op het voorkomen van vestiging en uitbreiding van de geelpoothoornaar. Dit gebeurt door:

- het stimuleren van waakzaamheid bij bewoners, imkers en gemeentelijke diensten;
- het onderhouden van een duidelijke meldstructuur;
- het verwijderen of beperken van potentiële nestlocaties wanneer dit binnen gemeentelijke invloedssfeer mogelijk is;
- het actief delen van herkenninginformatie via gemeentelijke kanalen;
- het borgen van samenwerking met provincie, natuurorganisaties en imkerverenigingen.

Preventie is een continu proces dat onderdeel uitmaakt van het reguliere beheer van de openbare ruimte.

▶ **Monitoring**

Monitoring bestaat uit het tijdig signaleren, lokaliseren en classificeren van waarnemingen en (vermoedelijke) nesten. Dit omvat:

- het registreren van meldingen via de provinciale meldroute of het gemeentelijke meldsysteem;
- het laten uitvoeren van controle ter plaatse door bevoegde inspecteurs;
- het bepalen van de risicoklasse op basis van locatie, hoogte, activiteit en nabijheid van kwetsbare functies;
- het volgen van de voortgang gedurende het seizoen.

Monitoring vormt een basis voor besluitvorming binnen IPM. Zonder correcte risicobeoordeling kan geen passende beheermaatregel worden genomen.

Bestrijding¹ wordt uitsluitend toegepast wanneer de risico's boven de vastgestelde drempelwaarden uitkomen of wanneer er direct gevaar bestaat voor bewoners of bestuivingspopulaties. De uitvoering gebeurt door provinciale teams of door aangewezen uitvoerders die handelen volgens de geldende wettelijke eisen. Dit kunnen zowel lokale partijen als landelijke organisaties zijn.

Binnen de afgebakende gemeentegrenzen wordt bestrijding alleen uitgevoerd wanneer:

- het nest zich in of aan gebouwen bevindt;
- het nest laag hangt (<5 meter) in een drukbezochte omgeving;
- het nest direct risico vormt voor bewoners, kinderen of zorgbehoevenden;
- er sprake is van bedreiging van bijenvolken of grootschalige bestuivingsactiviteiten.

De gemeente heeft een coördinerende rol en zorgt voor communicatie, afzetting, en veiligheidsmaatregelen rondom de verwijdering.

Besluitmatrix bestrijding

Wanneer alle bovenstaande factoren worden gewogen:

▶ **Optreden verplicht**

- Hoog risico + provinciaal beleid staat bestrijding toe of verplicht
- Nesten in of aan gebouwen binnen woonwijken
- Nesten op laag niveau (<5 m) in publieke gebieden
- Direct gevaar voor bewoners of bijengemeenschappen

▶ **Optreden wenselijk (in overleg met provincie)**

- Middel risico + lokale kwetsbare ecologische functies
- Mogelijkheid tot lokale escalatie (toename vliegactiviteit, seizoen piek)
- Aanwezigheid van imkerijen binnen straal van 500 meter

▶ **Monitoren (geen directe bestrijding)**

- Laag risico
- Geen hinder voor bewoners, verkeer of imkerijen
- Vroeg in het seizoen zonder aanwijzing voor kolonievorming

▶ **Rol van communicatie en meldstructuren**

Geelpoothoornaar-beheer is alleen effectief wanneer bewoners weten hoe te melden en wanneer zij alert moeten zijn.

Gemeenten moeten daarom:

- een duidelijke meldroute aanbieden
- communiceren over herkenning, risico's en wat bewoners wel en niet moeten doen,
- transparant zijn over verantwoordelijkheden en termijnen,
- bij hoge risico's preventief de buurt informeren over geplande verwijdering.

▶ **IPM-principe: voorkomen is effectiever dan bestrijden**

Het afwegingskader is ingebed in de IPM-gedachte: eerst risico's reduceren, dan monitoren, pas ingrijpen wanneer de drempelwaarden worden overschreden.

Gemeenten hoeven dus niet alle nesten te bestrijden. Alleen die nesten die een onderbouwd reëel risico vormen voor leefomgeving, veiligheid of bestuivingsfunctie.

Tabel: wettelijke toegestane bestrijdingsmethoden & -middelen geelpoothoornaar en/of (preventie) methoden.

Categorie	Methode/ middel	Toegestaan in NL?	Wie mag dit uitvoeren?	Wanneer toepassen?	Opmerkingen/ wettelijke kaders
Preventie	Educatie & voorlichting	Ja	Gemeente, provincie, natuur- organisaties	Continu	Onderdeel van IPM; geen beperkingen.
Preventie	Beheer nestlocaties	Ja	Gemeente/ terreinbeheerder	Winter/voorjaar	Preventief beheer.
Monitoring	Visuele inspectie	Ja	Provincie, gemeente, imkers, burgers	Hele seizoen	Basis voor drempelwaarde.
Monitoring	Selectieve vallen (voorjaar)	Onder voorwaarden	Provincie/ imkerorganisaties/gemeente/ gespecialiseerde diensten	Feb–mei	Alleen selectief, niet massaal.
Monitoring	Radio-tracking	Ja	Gespecialiseerde diensten/ provincie	Opsporing	Voor nestlokalisatie.
Fysieke bestrijding	Nest inpakken & verwijderen	Ja	Provincie/ gecertificeerde bestrijders	Continu	Voorkeursmetho- de.
Fysieke bestrijding	Nest inpakken & verwijderen	Ja	Provincie/ gecertificeerde bestrijders	Continu/avond- uren	Veiligste methode bij lage nesten.
Chemische bestrijding	Insecticide poeder	Streng beperkt	Professionals met licentie	Wanneer mechanisch niet kan	Laatste redmiddel.
Chemische bestrijding	Insecticide schuim/vloeistof	Streng beperkt	Professionals met licentie	Bij ernstige risico's	Milieubelasting meewegen.
Overige	Veiligheidszones markeren	Ja	Gemeente en bestrijders	Bij inspectie/ verwijdering	Publieke veiligheid.
Overige	Tijdelijke afsluiting	Ja	Gemeente	Bij hoog risico	Tot verwijdering.
Overige	Melding provinciaal meldpunt	Ja	Iedereen	Bij waarneming	EU-invasieve exotenlijst.

¹Aandachtspunt!

De keuze om al dan niet tot bestrijding over te gaan is naar onze mening geen vrije afweging. De geelpoothoornaar is een Unielijstsoort, waarvoor op grond van de geldende regelgeving een verplichting tot bestrijding geldt. Het advies luidt daarom om het plan vooraf ter beoordeling voor te leggen aan de provincie, zodat het kan worden voorzien van inhoudelijke feedback voordat het definitief in de praktijk wordt toegepast.

5. Het evalueren van de doelstellingen

Evaluëren is een vast onderdeel van een professionele en integrale beheersing van plaagdieren. En deze aanpak geldt ook bij de beheersing van de geelpoothoornaar.

De frequentie en diepgang van de evaluatie hangen af van de fase waarin de gemeente zich bevindt binnen de preventie- en bestrijdingscyclus.

Wanneer de gemeente zich nog in de beginfase bevindt en de materie relatief nieuw is, is het noodzakelijk om de processen gedurende het eerste jaar intensief te volgen. In deze opstartfase vinden meerdere evaluatiemomenten per jaar plaats, waarbij alle betrokken stakeholders hun ervaringen en bevindingen inbrengen. Dit maakt het mogelijk om knelpunten vroeg te signaleren en direct bij te sturen.

Wanneer de werkwijze voldoende is ingebed in de reguliere uitvoeragenda's van de betrokken afdelingen en partners, volstaat een evaluatie aan het einde van het seizoen. Deze jaarlijkse evaluatie richt zich op het beoordelen van de effectiviteit van het plan van aanpak, de samenwerking tussen stakeholders, de meldroute, de risicoclassificaties en de uitgevoerde bestrijdingsacties.

Uitzonderingssituaties, zoals calamiteiten, plotselinge toename van nesten, incidenten met bewoners of tussentijdse wets- of beleidswijzigingen, vormen aanleiding voor extra tussentijdse evaluaties of bijsturing. Hierdoor blijft de aanpak adaptief, actueel en bestuurlijk verantwoord.

6. Aanpassen, aansturen of afronden

Elke evaluatie resulteert in concrete verbeteracties voor het preventie- en bestrijdingsplan. De uitkomsten daarvan moeten altijd worden vertaald naar de relevante werkprocessen binnen de gemeente en bij de betrokken partners.

Dit kan betekenen dat onderdelen van het plan worden aangepast, dat de aansturing van uitvoerende processen wordt aangescherpt, of dat een deelproces formeel kan worden afgerond omdat het doel bereikt is.

Door wijzigingen direct te adopteren en te implementeren, blijft de aanpak actueel, effectief en bestuurlijk verantwoord. Deze cyclische manier van werken zorgt ervoor dat het gemeentelijke beheer van de geelpoothoornaar continu blijft aansluiten op nieuwe inzichten, veranderende risico's en eventuele beleidsontwikkelingen.

Bijlage

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Geelpoothoornaar

Vespa velutina

Laatste update: 30-04-2026

Op de [Unielijst](#) sinds **augustus 2016**. Geelpoothoornaar is wijdverspreid over heel Nederland.

De geelpoothoornaar, die tot voor kort Aziatische hoornaar werd genoemd, kan in allerlei biotopen voorkomen. In stedelijk gebied worden vaak kleine voorjaarsnesten waargenomen in schuurtjes, carports, nestkasten of op andere plekken in en rond bebouwing. De zomernesten bevinden zich doorgaans hoog in bomen, maar soms lager in struiken of heggen. De geelpoothoornaar die in Europa voorkomt is de ondersoort *Vespa velutina nigrithorax*, deze komt oorspronkelijk voor in enkele gematigde streken van Azië: Kashmir(India), Buthan en China.

De geelpoothoornaar is een grote, donker gekleurde wesp met poten waarvan het onderste deel geel is. Hij heeft een zwart borststuk (voorlijf) en een grotendeels zwart of donkerbruin achterlijf met een smalle, gele band vooraan en een brede, geel-oranje band achteraan. De kop is bovenop zwart, voor en onderaan geel en oranje op en rond de ogen.

De koningin is maximaal 3 cm groot, de werksters zijn tussen de 17 en 24 mm groot.

Verschillen met gelijkende soorten

De geelpoothoornaar lijkt op de Europese hoornaar (*Vespa crabro*), maar is iets kleiner. Informatie over de verschillen tussen de geelpoothoornaar en de Europese hoornaar vindt u op de site van [EIS Kenniscentrum Insecten](#). Op de site van de NVWA staat informatie over het [herkennen van de geelpoothoornaar en de nesten](#).

Foto: Père Igor ([Wikimedia Commons BY-SA 3.0](#))

1. Waarom staat deze soort op de Unielijst?

Effect op biodiversiteit en ecosysteem

De geelpoothoornaar eet honingbijen, andere vliesvleugeligen (alle bijen, mieren en hommels) en ook vliegen, vlinders en rupsen. Hierdoor neemt het aantal insecten af dat zorgt voor de bestuiving van planten. Het is nog onduidelijk hoe groot het effect hiervan is. Als de geelpoothoornaar zich vestigt, zijn populatieafnamen van wilde bijen, inclusief hommels te verwachten. In natuurgebieden heeft de afname van bestuivers potentieel een negatief effect op de bestuiving van planten, en dus ook op de groei van beschermde plantensoorten.

Effect op ecosystemendiensten

Er zijn geen effecten bekend.

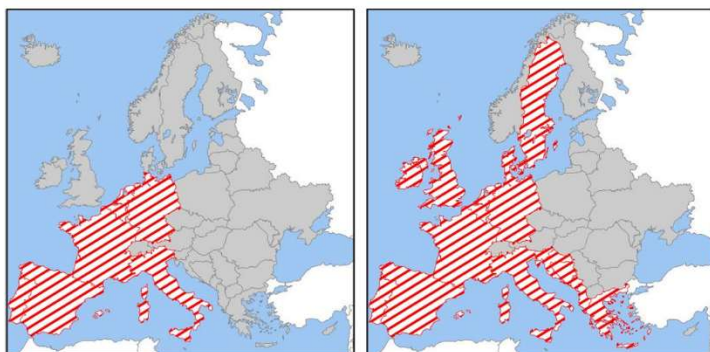
Overige effecten

Voor de mens is een steek van de geelpoothoornaar vergelijkbaar met die van een gewone wesp, pijnlijk maar niet levensbedreigend (tenzij iemand allergisch is). Steken op gevoelige plekken en veel steken tegelijk kunnen wel gevaarlijk zijn.

Er kan economische schade ontstaan door schade aan bijenvolken vanwege bijensterfte en afnemende honingproductie. Ook kunnen geelpoothoornaars rijp fruit beschadigen.

Aanwezigheid in Europa

De geelpoothoornaar heeft zich in korte tijd gevestigd in meerdere Europese landen. De populaties stammen waarschijnlijk af van één koningin die in 2004 is meegereisd met geïmporteerde keramische bonsaipotten in Zuid-Frankrijk. Daarna heeft de geelpoothoornaar zijn verspreidingsgebied snel uitgebreid en heeft zich gevestigd in een groot deel van het zuiden en westen van Europa. In het huidige klimaat kan deze hoornaar zich ook vestigen in een aantal landen in het zuidoosten van Europa en in een aantal noordelijke landen. De verwachting is dat deze hoornaar zich kan vestigen in een groot deel van Europa.

Links: Gevestigd in Europa in 2025 (rood gearceerde landen). Bronnen: [Marris et al. 2011](#) & m.m. H. Groenewoud. Rechts: mogelijke vestiging in Europa (rood gearceerde landen). Bron: [Marris et al. 2011](#). In grijs zijn de overige Europese landen aangegeven.

2. Wat betekent dit voor Nederland?

Een soort die op de [Unielijst](#) van invasieve exoten ([EU-verordening 1143/2014](#)) staat mag onder andere niet meer worden verhandeld en gehouden in EU-lidstaten. Verder geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen, te verwijderen, of als dat niet lukt, zodanig te beheersen dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

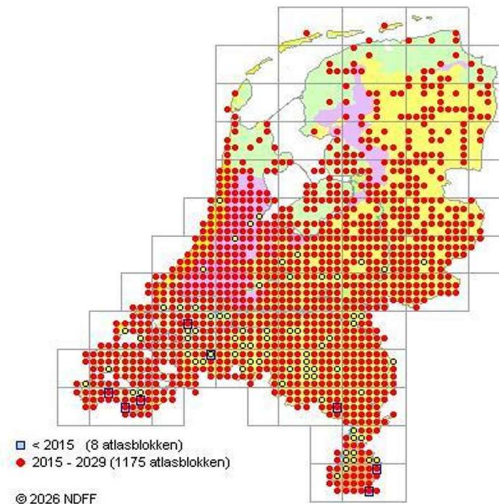
Het houden van deze soort is alleen mogelijk voor (wetenschappelijk) onderzoek of ex-situ bewaring (het bewaren van soorten buiten hun natuurlijke leefomgeving). Hiervoor moet een vergunning worden aangevraagd bij [de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland \(RVO\)](#).

3. Komt de geelpoothoornaar in Nederland voor?

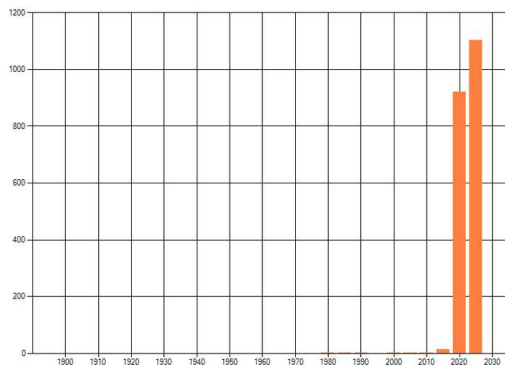
Aanwezigheid in Nederland

Sinds de introductie van de geelpoothoornaar heeft de soort zich, ondanks intensieve bestrijding, snel over het hele land verspreid. Inmiddels wordt de geelpoothoornaar beschouwd als gevestigd en wijdverspreid, en zijn de aantallen zo groot dat niet elk nest meer kan worden bestreden.

Eerste waarneming van een nest in Nederland: 2017

Verspreiding geelpoothoornaar in Nederland. Bron: verspreidingsatlas.nl

Het aantal atlasblokken (5x5 km) waarin de soort is gemeld binnen een periode van vijf jaar. Het opgegeven jaartal is het eerste jaar van de vijfjaarsperiode. Het aantal is niet gecorrigeerd voor waarnemersinspanning. Bron: verspreidingsatlas.nl

Introductie, vestiging en verspreiding in Nederland

De geelpoothoornaar is in Nederland gearriveerd door natuurlijke verspreiding vanuit populaties in België. Ook via de import van goederen waarin een bevruchte koningin aanwezig is, kan de soort in Nederland komen. Eén enkele bevruchte koningin is in staat een nieuwe kolonie te vormen. Een geelpoothoornaar in winterslaap kan minstens vier maanden overleven. Dit is lang genoeg om via een importroute in Nederland te komen. Mogelijke introductieroutes zijn: import van fruit, snijbloemen, planten met grond en hout. Hout dat al behandeld wordt om boomziektes te bestrijden, vormt geen risico omdat de behandelmethode ook de geelpoothoornaar doden.

In Nederland wordt de soort als gevestigd beschouwd en ondanks inspanningen om na de introductie alle nesten te vernietigen, is de soort nu aanwezig in heel Nederland.

4. Wat kunnen we tegen de geelpoothoornaar doen?

Indien u een geelpoothoornaar of nest van de geelpoothoornaar waarneemt, raadpleeg dan bovengenoemd herkennings- en informatiemateriaal. Voor het opsporen van een nest is een [handleiding](#) gemaakt. Er zijn veel soorten die lijken op de geelpoothoornaar, zoals de Europese hoornaar of de hoornaarzwefvlieg (*Volucella zonaria*). Zekere meldingen van een geelpoothoornaar of een nest kunnen worden doorgegeven via [waarneming.nl](#).

Geelpoothoornaars zijn niet agressief maar zullen steken als het voortbestaan van henzelf of hun nest bedreigd wordt. Verwijder zomernesten daarom niet zelf. Bij de bestrijding van nesten is het van belang om beschermende kleding te dragen.

Informatie over mogelijke bestrijdingsmaatregelen staat in [dit rapport voor de Europese Commissie](#).

Provincies zijn verantwoordelijk voor het nemen van eliminatie- en beheersmaatregelen ter uitvoering van de EU-exotenverordening. Dit kunnen zij doen samen met water- en terreinbeheerders en anderen.

5. Bronnen

De belangrijkste bron van deze factsheet is:

- Marris G, Brown M & Cuthbertson AG, 2011. [GB Non-native organism Risk Assessment for *Vespa velutina nigrithorax*](#).

Aanvullend zijn de volgende bronnen gebruikt:

- Bouma AM, Wieringa JJ & van Steenis W, 2026. De Aziatische hoornaar: fabels en feiten, De Levende Natuur 127 (2), 64-70.
- CABI, 2019. [Vespa velutina](#). In: Invasive Species Compendium. Wallingford, UK: CAB International. Bezocht op 14-08-2025.
- Lioy S, Manino A & Porporato M, 2019. [Information on measures and related costs in relation to species included on the Union list – *Vespa velutina nigrithorax*](#).
- Nederlands soortenregister. [Geelpoothoornaar](#). Bezocht op 23-04-2026.
- [Vespavelutina.eu](#). Bezocht op 1-7-2021.
- [Verspreidingsatlas.nl](#). Bezocht op 23-04-2025.